

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIY OT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

№ 111

2022 yil "29" 08

“BUDJET HISOB”
fanining

ISHCHI O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 – Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
Ta'lim sohasi:	230 000 – Iqtisod
Ta'lim yo'nalishi:	5230600 -“Moliya”

Qarshi-2022 y

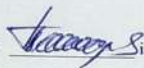
Ushbu fan dasturi O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta mazsus ta'lim vazirligi Toshkent Moliya institutining 2020 yil 6 iyundagi № 11-son bilan ro'yxatga olingan fan dasturiga asosan tuzilgan.

Tuzuvchi:

Q. H. Berdiyev - "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasida katta o'qituvchisi

Fanning ishchi o'quv dasturi "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasining 2022 yil 24.08.2022 №1-son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va "Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy Komissiyasida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri i.f.f.d. (PhD) Alikulov A

Fanning ishchi o'quv dasturi "Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy Komissiyasida (bayon №1, 24.08.2022 y.) va institut institut Uslubiy Kengashida (bayon №1, 29.08.2022 y.) muhokama etilgan va o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya qilingan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i:

(imzo) dots. Sh. Turdiyev

"Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy kengashi raisi:

(imzo) dots. Qurbonov A

Kafedra mudiri:

(imzo) i.f.f.d. (PhD) Alikulov A

KIRISH

Ushbu dastur moliya organlarida g'azna ijrosi sharoitida davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari hisobi, byudjet ijrosi jarayonida byudjetlar o'rtasida hisoblashuvlar hisobi, byudjet ijrosi natijalari hisobi, byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish, ularda hisob siyosatining hususiyatlari, daromadlar va xarajatlar smetasi hamda shtatlar jadvalini tuzish, nomoliyaviy aktivlar hisobi, moliyaviy aktivlar hisobi, mehnat va unga tenglashtirilgan to'lovlar hisobi, turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi, byudjetdan tashqari mablag'lar hisobi, byudjet tashkilotlarida daromad va xarajatlar smetalari ijrosi natijalari hisobi va hisobotlari masalalarini qamraydi.

Prezidentimiz ta'kidlaganidek, «Iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishning asosiy nuqtalaridan biri bozor iqtisodiyotining huquqiy negizini yaratishdan iboratdir». Respublikamizda bozor iqtisodiyotiga o'tish tamoyillari va uning keyingi bosqichlarida ustuvor yo'nalishlarning belgilanishi, ayniqsa ijtimoiy-siyosiy hayotni, jumladan iqtisodiyotni erkinlashtirish, mulkdorlar sinfini tashkil qilishdan kelib chiqqan holda bir qancha sohalarni, jumladan buxgalteriya hisobi tizimini ham isloh qilishni taqozo etdi.

Iqtisodiy islohotlarning chuqurlashtirib borishi, O'zbekiston Respublikasining jaxson iqtisodiy tizimiga integratsiyalashuvi o'z navbatida mavjud qonunchilik asosini doimiy ravishda takomillashtirib uni xalqaro me'yorlar va standartlarga moslashtirib borishni taqozo qiladi. Buxgalteriya hisobini isloh qilinishi, nafaqat korxonaning, balki barcha manfaatdor tomonlarning, shu jumladan davlatning ham istiqboli uchun xizmat qiladi.

"Byudjet hisobi" fani "Moliyaviy hisob", "Boshqaruv hisobi", "Audit", "Soliqlar va soliqqa tortish", "Moliya", "Statistika" kabi fanlar bilan bog'liq holda o'rganiladi.

"Byudjet hisobi" fani "Moliya" ta'lim yo'nalishi talabalari uchun mo'ljallangan.

Fanning maqsad va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarni byudjet hisobining uslubiy jihatlarini yuzasidan ularning iqtisodiy bilimlarini chuqurlashtirish, fanni nazariy va amaliy jihatdan o'rganish va talabalardagi mazkur fan bo'yicha mustahkam bilim ko'nikmalarni shakllantirish.

Fanning vazifasi – davlat byudjeti ijrosi jarayonida moliya organlarida va byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil etishning uslubiy masalalari, ularda buxgalteriya obektlari hisobi va hisobotlarini shakllantirishning nazariy jihatlarini o'rgatishdan iboratdir.

Fan bo'yicha talabalarning bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

«Byudjet hisobi» o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr:

- moliya organlarida, g'aznachilik va uning xududiy bo'linmalarida buxgalteriya hisobi va hisobotini tashkil etishning uslubiy asoslari;
- byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish, ularda hisob siyosatining hususiyatlari;
- byudjet tashkilotlarida byudjet va byudjetdan tashqari mablag'lar bo'yicha daromadlar va xarajatlar smetalari ijrosi buxgalteriya hisobini tashkil etishni uslubiy asoslarini bilishi kerak;
- g'azna ijrosi sharoitida byudjet daromadlari va xarajatlari kassa ijrosi hisobi;
- byudjetlar o'rtasida hisoblashishlar, byudjet ssudalari, byudjet ijrosi natijalari hisobi va hisobotlari;
- byudjet tashkilotlarida nomoliyaviy aktivlar hisobi;
- byudjet tashkilotlarida moliyaviy aktivlar hisobi;
- byudjet tashkilotlarida debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi;
- byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar hisobi;
- byudjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar, ularni tuzish, tasdiqlash hamda taqdim qilish tartibi bo'yicha maxsus bilimlar, kasb-faoliyat ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;
- moliya organlarida Davlat byudjeti ijrosi buxgalteriya hisobini tashkil etish;
- byudjet tashkilotlarida daromadlar va xarajatlar smetalari ijrosi buxgalteriya hisobini tashkil qilish bo'yicha malakalariga ega bo'lishi kerak;

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviyligi

«Byudjet hisobi» fani asosiy ixtisoslik fani hisoblanib, 7 - semestrda o'qitiladi. Dasturni amalga oshirish o'quv rejasida rejalashtirilgan «Iqtisodiyot nazariyasi», «Buxgalteriya hisobi nazariyasi», «Davlat byudjeti», «Moliya», «Moliyaviy hisob», «Boshqaruv hisobi» va boshqa fanlardan yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlik talab etiladi.

Fanning ishlab chiqarishdagi o'rni

Davlat byudjeti g'azna ijrosi jarayonida moliya organlarida byudjet daromadlarini shakllanishi, byudjet xarajatlarini amalga oshirish, byudjet ijrosi natijalari, byudjet tashkilotlarida daromadlar va xarajatlar smetalari ijrosi natijalari haqida buxgalteriya axborotlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shuning uchun ushbu fan asosiy ixtisoslik fani hisoblanib, byudjet tizimining ajralmas bo'g'inidir.

Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Talabalarning «Byudjet hisobi» fanini o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim ahamiyatga ega. Fanni o'zlashtirishda elektron materiallar, virtual stendlar hamda soliq xizmati organlari web-saytlari ma'lumotlaridan axborot texnologiyalardan foydalaniladi. Shuningdek, muqobil variantlarni baholash va qaror qabul qilish, muammolar yechimiga kelish, jarayondagi izlanish, tadqiqot o'tkazish tarzida tashkil qilish, intiluvchanlikni shakllantirishga qaratilgan mustaqil ta'lim metodlarining qo'llanilishi, mustaqil, tahliliy, ijodiy fikrlash uchun muhit yaratilishi, jarayonning modellashirilishi, hamkorlikning o'rtasiga erishish kabi pedagogik texnologiyalardan ma'ruza va amaliy darslarda foydalaniladi.

Fanni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan quyidagi interaktiv uslublardan, jumladan muhokama-munozara, jamoaviy muhokama yoki muammolar ruyxatini tuzish, vaziyatni o'rganish, tahlil qilish, bahs yoki munozaralar olib borish, tanqidiy fikrlash, rolli oyinlar, kichik guruhlarda ishlash, aqliy hujum, klaster (tutam, bog'lam), baliq skeleti, ajurli arra, FSMU, bumerang, skarabey, kaskad, Veyer, pinbord, «T-sxema», delfi, bliits-so'rov, «Nima uchun?» texnologiyalari, ma'ruza-anjuman texnikasi, BBXB (Bilaman, bilishni xohlayman, bilib oldim), konseptual va insert jadvalaridan keng foydalaniladi.

Amaliy mashg'ulotlarda mashqlar va masalalar to'plamlaridan, kompyuterlar yordamida fan buyicha kompyuter oyinlari, test savol-javoblari, laboratoriya mashg'ulotlarida esa qurilmalar va jihozlarning hamda texnologik jarayon kechishining kompyuterdagi elektron modellardan, virtual laboratoriyalardan foydalaniladi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim. Bu ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to'laqonli rivojlanishlarini ko'zda tutadi. Bu esa ta'limni loyihalashtirilayotganda, albatta, ma'lum bir ta'lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog'liq o'qish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondoshilishni nazarda tutadi.

Tizimli yondoshuv. Ta'lim texnologiyasi tizimning barcha belgilarini o'zida mujassam etmogi lozim: jarayonning mantiqiyliigi, uning barcha bo'g'inlarini o'zaro bog'langanligi, yaxlitligi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv. Shaxsning jarayonli sifatlarini shakllantirishga, ta'lim oluvchining faoliyatini aktivlashtirish va intensivlashtirish, o'quv jarayonida uning barcha qobiliyati va imkoniyatlari, tashabbuskorligini ochishga yo'naltirilgan ta'limni ifodalaydi.

Dialogik yondashuv. Bu yondashuv o'quv munosabatlarini yaratish zaruriyatini bildiradi. Uning natijasida shaxsning o'z-o'zini faollashtirishi va o'z-o'zini ko'rsata olishi kabi ijodiy faoliyati kuchayadi.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish. Demokratik, tenglik, ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi faoliyat mazmunini shakllantirishda va erishilgan natijalarni baholashda birgalikda ishlashni joriy etishga e'tiborni qaratish zarurligini bildiradi.

Muammoli ta'lim. Ta'lim mazmunini muammoli tarzda taqdim qilish orqali ta'lim oluvchi faoliyatini aktivlashtirish usullaridan biri. Bunda ilmiy bilimni ob'ektiv qarama-qarshiligi va uni hal etish usullarini, dialektik mushohadani shakllantirish va rivojlantirishni, amaliy faoliyatga ularni ijodiy tarzda qo'llashni mustaqil ijodiy faoliyati ta'minlanadi.

Axborotni taqdim qilishning zamonaviy vositalari va usullarini qo'llash - yangi kompyuter va axborot texnologiyalarini o'quv jarayoniga qo'llash.

O'qitishning usullari va texnikasi. Ma'ruza (kirish, mavzuga oid, vizuallashtirish, muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord, paradoks va loyihalash usullari, amaliy ishlar).

O'qitishni tashkil etish shakllari: dialog, polilog, muloqot hamkorlik va o'zaro o'rganishga asoslangan frontal, kollektiv va guruh.

O'qitish vositalari: o'qitishning an'anaviy shakllari (darslik, ma'ruza matni) bilan bir qatorda - kompyuter va axborot texnologiyalari.

Kommunikatsiya usullari: tinglovchilar bilan operativ teskari aloqaga asoslangan bevosita o'zaro munosabatlar.

Teskari aloqa usullari va vositalari: kuzatish, blits-so'rov, oraliq va joriy, yakunlovchi nazorat natijalarini tahlili asosida o'qitish diagnostikasi.

Boshqarish usullari va vositalari: o'quv mashg'uloti bosqichlarini belgilab beruvchi texnologik karta ko'rinishidagi o'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish, qoyilgan maqsadga erishishda o'qituvchi va tinglovchining birgalikdagi harakati, nafaqat auditoriya mashg'ulotlari, balki auditoriyadan tashqari mustaqil ishlarning nazorati.

Monitoring va baholash: o'quv mashg'ulotida ham, butun kurs davomida ham o'qitishning natijalarini rejali tarzda kuzatib borish. Kurs oxirida test topshiriqlari yoki yozma ish variantlari yordamida tinglovchilarning bilimlari baholanadi.

"Byudjet hisobi" fanidan mashg'ulotlarning mavzular va soatlar bo'yicha taqsimlanishi:

Umumiy o'quv soati	86 soat
Shu jumladan:	
Jami auditoriya soatlari	48 soat
Ma'ruza	24 soat
Amaliy mashg'ulotlar	24 soat
Mustaqil ta'lim	38 soat

No	Mavzu, bo'lim nomi 7-semestr	Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ish
1	"Byudjet hisobi" faniga kirish. Fanning mazmuni, predmeti va usullari	2	2	2
2	Davlat byudjeti ijrosi hisobining tashkiliy - uslubiy jihatlari	2	2	4
3	Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari ijrosi hisobi	2	2	2
4	Byudjetlararo munosabatlar hamda qarzlari hisobi	2	2	4
5	Davlat byudjeti ijrosi natijalari hisobi va hisobotlar	2	2	2
6	Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy-uslubiy jihatlari	2	2	4
7	Byudjet tashkilotlarida smetalar hamda shtatlar jadvalini tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi	2	2	2
8	Byudjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi	2	2	4
9	Byudjet tashkilotlarida TMZ hisobi va moliyaviy aktivlar hisobi	2	2	2
10	Byudjet tashkilotlarida turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi	2	2	4
11	Hodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi	2	2	4
12	Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar, moliyaviy hisobotlar	2	2	4
	Jami	24	24	38

7-semestr Ma'ruza mashg'ulotlari

1 - mavzu. "Byudjet hisobi" faniga kirish. Fanning mazmuni, predmeti va usullari

Fanning mazmuni. Fanning predmeti va obyekti. Fanning usullari va uning elementlari. Byudjet hisobini tashkil etishning xususiyatlari. Fanning byudjet ijrosi sohasidagi vazifalari. Byudjet hisobining boshqa maxsus fanlar bilan aloqasi. Byudjet hisobining axborot tizimlari xaqida tushuncha va ularning turlari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bingo, T-xemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

2-mavzu. Davlat byudjeti ijrosi hisobining tashkiliy - uslubiy jihatlari

Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha byudjet hisobini tashkil etishning normativ-xuquqiy asoslari. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha byudjet hisobida qo'llaniladigan hisob xujjatlari va registrlari. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha byudjet hisobida qo'llaniladigan hisobvaraqlar va buxgalteriya balansi. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha byudjet hisobining axborot tizimlari va ulardan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat*
Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

3-mavzu. Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari ijrosi hisobi

Davlat byudjeti daromadlarini ijro etish tartibi. Davlat byudjeti daromadlari ijrosi hisobini maqsadi va vazifalari. Davlat byudjeti daromadlari ijrosi hisobini hujjatlashtirish. Davlat byudjeti daromadlarini hisobvaraqlar va hisob registrlarida aks ettirish. Davlat byudjeti daromadlarining analitik va sintetik hisobi. Davlat byudjeti daromadlari hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish. Davlat byudjeti xarajatlarini ijro etish tartibi. Davlat byudjeti xarajatlarining ijrosi hisobining maqsadi va vazifalari. Davlat byudjeti xarajatlari ijrosini hujjatlashtirish. Davlat byudjeti xarajatlarining analitik va sintetik hisobi. Davlat byudjeti xarajatlari hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat*
Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

4-mavzu. Byudjetlararo munosabatlar hamda qarzlari hisobi

Byudjetlararo munosabatlar va ular hisobini maqsadi hamda vazifalari. Subvensiyalar, o'tkazib beriladigan daromadlar, dotatsiyalar hisobi. Byudjet ssudasi va uni hisobga olishning xususiyatlari. Byudjet ssudasini xujjatlashtirish va hisob registrlarida aks ettirish. Byudjetlararo o'zaro hisob-kitoblar va ular hisobining xususiyatlari. Byudjetlararo o'zaro hisob-kitoblarni xujjatlashtirish va hisob registrlarida aks ettirish. Davlatning ichki va tashqi qarzlari hisobi. Byudjetlararo munosabatlar hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat*
Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

5-mavzu. Davlat byudjeti ijrosi natijalari hisobi va hisobotlar

Davlat byudjeti ijrosi natijalarni aniqlash tartibi. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha joriy hisobvaraqlarni yopish. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha davriy hisobotlarni shakllantirish. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha hisobotlarning axborot imkoniyatlari. Davlat byudjeti ijrosi bo'yicha hisobotlarni tuzishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, "Klaster", munozara, o'z-o'zini nazorat*
Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

6-mavzu. Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy-uslubiy jihatlari

Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobini tashkil qilishning maqsadi va vazifalari hamda xususiyatlari. Byudjet tashkilotlarida yuritiladigan hisob hujjatlari hamda registrlari shakllari. Byudjet tashkilotlarida qo'llaniladigan hisobvaraqlar, ularni tayinlanishi va tuzilishi. Byudjet tashkilotlarida buxgalteriya balansi. Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy jihatlari. Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobini tashkil etishda qo'llaniladigan axborot tizimlari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, bumerang, baliqskelet, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat*

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

7-mavzu. Byudjet tashkilotlarida smetalar hamda shtatlar jadvalini tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi

Byudjet tashkilotlarida smetalar tarkibi va ularni shakllantirishning xususiyatlari. Byudjet tashkilotlarida shtatlar jadvali va ularni tuzishning xususiyatlari. Byudjet mablag'lari bo'yicha xarajatlar smetasini tuzish tartibi va ularni ijrosi hisobi. Byudjetdan tashqari mablag'lar bo'yicha daromadlar va xarajatlar smetasini tuzish va ular ijrosi hisobi. Byudjet tashkilotlari smetalar hamda shtatlar jadvalini tasdiqlash, ro'yxatdan o'tkazish tartibi.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskelet, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat*

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

8-mavzu. Byudjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi

Asosiy vositalar hisobini tashkil etish, uning maqsadi va vazifalari. Asosiy vositalar kirimini hisobga olish. Asosiy vositalar eskirishi hisobi. Asosiy vositalarni ta'mirlash va qurilishini hisobga aks ettirish. Asosiy vositalarni qayta baholash hisobi. Asosiy vositalarni balansdan chiqarilishi hisobi. Asosiy vositalar bo'yicha analitik va sintetik hisobni tashkil etish. Asosiy vositalar hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish. Nomoddiy aktivlar hisobini tashkil etish, uning maqsadi va vazifalari. Nomoddiy aktivlar kirimini hisobga olish va ularni baholash. Nomoddiy aktivlarni balansdan chiqarilishi hisobi. Nomoddiy aktivlar bo'yicha analitik va sintetik hisobni tashkil etish. Nomoddiy aktivlar hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: *dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, bumerang, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat*

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

9-mavzu. Byudjet tashkilotlarida TMZ hisobi va moliyaviy aktivlar hisobi

Byudjet tashkilotlarida tovar moddiy zahiralari hisobini tashkil etish, uning maqsadi va vazifalari hamda xususiyatlari. Tayyor mahsulot ishlab chiqarish

xarajatlari va ular kirimi hisobi. Tayyor mahsulotni hisobdan chiqarilishi hisobi. Boshqa tovar moddiy zahiralari kirimini hisobga olish va ularni baholash. Boshqa tovar - moddiy zahiralarni hisobdan chiqarilishi hisobi. Tovar moddiy zahiralari bo'yicha analitik va sintetik hisobni tashkil etish. Tovar moddiy zahiralari hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, bumerang, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

10-mavzu. Byudjet tashkilotlarida turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi

Debitorlik va kreditorlik majburiyatlarini hisobini tashkil etish, uning maqsadi va vazifalari. Yuridik va moliyaviy majburiyatlarini g'aznachilik organlarida ro'yxatdan o'tkazish. Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilar bilan hisoblashuvlar hisobi. Xaridorlar va buyurtmachilar bilan hisoblashuvlar hisobi. Byudjet va byudjetdan tashqari jamg'armalar bilan hisoblashuvlar hisobi. Boshqa debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi. Turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, bumerang, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

11-mavzu. Byudjet tashkilotlarida xodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi

Xodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobini tashkil etish uning maqsadi va vazifalari. Xodimlar bilan kamomadlarga doir hisoblashuvlar hisobi. Xodimlar bilan ijtimoiy nafaqalar bo'yicha hisoblashuvlar hisobi. Xisobdor shaxslar bilan hisoblashuvlar hisobi. Xodimlar bilan mehnat haqi to'lash bo'yicha hisoblashuvlar hisobi. Stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi. Xodimlarni ish haqidan ushlab qolinadigan haq bo'yicha hisoblashuvlar hisobi. Xodimlar va stipendiya oluvchilar bilan boshqa hisoblashuvlar hisobi. Xodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, bumerang, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat. **Adabiyotlar:** Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

12-mavzu. Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar, moliyaviy hisobotlar

Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalarni aniqlash tartibi. Byudjet mablag'lar bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalar hisobi. To'lovlarni mahsus turlariga doir hisoblashuvlar bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalar hisobi. Ta'lim muassasalarida o'qitishning to'lov kontrakt mablag'lari bo'yicha joriy yilga moliyaviy natijalar. Byudjet tashkilotini rivojlantirish jamg'armasi mablag'lari bo'yicha joriy yilga

moliyaviy natijalar. Yakuniy moliyaviy natijalar hisobi. Moliyaviy natijalar hisobini yuritishda axborot tizimlaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, bumerang, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat. **Adabiyotlar:** Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

"Byudjet hisobi" fani bo'yicha ma'ruza mashg'ulotining kalendar rejasi

T/r	Mavzularnomi	Soat
7-semestr		
1.	"Byudjet hisobi" faniga kirish. Fanning mazmuni, predmeti va va usullari	2
2.	Davlat byudjeti ijrosi hisobining tashkiliy - uslubiy jihatlari	2
3.	Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari ijrosi hisobi	2
4.	Byudjetlararo munosabatlar hamda qarzlari hisobi	2
5.	Davlat byudjeti ijrosi natijalari hisobi va hisobotlar	2
6.	Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy-uslubiy jihatlari	2
7.	Byudjet tashkilotlarida smetalar hamda shtatlar jadvalini tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi	2
8.	Byudjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi	2
9.	Byudjet tashkilotlarida TMZ hisobi va moliyaviy aktivlar hisobi	2
10.	Byudjet tashkilotlarida turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi	2
11.	Hodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi	2
12.	Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar, moliyaviy hisobotlar	2
Jami:		24 soat

Amaliy mashg'ulotlarning tavsiya etiladigan mavzulari

7-semestr

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- amaliy mashg'ulotlarning maqsadini aniq belgilab olish;
- o'qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;
- talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash;
- amaliy mashg'ulotlar nafaqat aniq mavzu bo'yicha bilimlarni yakunlash, balki

talabalarni tarbiyalash manbai hamdir.

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Byudjet hisobi" faniga kirish. Fanning mazmuni, predmeti va usullari
Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bingo, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

2. Davlat byudjeti ijrosi hisobining tashkiliy - uslubiy jihatlari **Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar:** dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

3. Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari ijrosi hisobi

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

4. Byudjetlararo munosabatlar hamda qarzlari hisobi **Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar:** dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, T-sxemasi, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

5. Davlat byudjeti ijrosi natijalari hisobi va hisobotlar **Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar:** dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

6. Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy-uslubiy jihatlari

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

7. Byudjet tashkilotlarida smetalar hamda shtatlar jadvalini tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

8. Byudjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

9. Byudjet tashkilotlarida TMZ hisobi va moliyaviy aktivlar hisobi

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

10. Hodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

11. Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar, moliyaviy hisobotlar

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: dialogik yondashuv, muammoli ta'lim, bumerang, baliqskeleti, guruhlarda ishlash, blits-so'rov, munozara, o'z-o'zini nazorat.

Adabiyotlar: Q1, Q2, Q10, Q11, A19, A22

Amaliy mashg'ulot mavzularida fanning ishchi o'quv dasturini ishlab chiqishda qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

"Byudjet hisobi" fani bo'yicha amaliy mashg'ulotlarining kalendar rejasi

T/r	Mavzular nomi	Soat
7-semestr		
1.	"Byudjet hisobi" faniga kirish. Fanning mazmuni, predmeti va usullari	2
2.	Davlat byudjeti ijrosi hisobining tashkiliy - uslubiy jihatlari	2
3.	Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari ijrosi hisobi	2
4.	Byudjetlararo munosabatlar hamda qarzlari hisobi	2
5.	Davlat byudjeti ijrosi natijalari hisobi va hisobotlar	2
6.	Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy-uslubiy jihatlari	2
7.	Byudjet tashkilotlarida smetalar hamda shtatlar jadvalini tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi	2
8.	Byudjet tashkilotlarida asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi	4
9.	Byudjet tashkilotlarida TMZ hisobi va moliyaviy aktivlar hisobi	2
10.	Byudjet tashkilotlarida turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi	2

11.	Hodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi	2
12.	Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar, moliyaviy hisobotlar	2
Jami:		24 soat

Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli bo'lib quyidagilar hisoblanadi: mazkur fan mavzulari bo'yicha tarqatma materiallar tayyorlash; tegishli mavzular bo'yicha referatlar yozish; fan mazmunini boyitish va uning ma'lumotlarini yangilab borishda axborot resurslaridan foydalanishni yo'lga qo'yish; talabalar fanni mukammal o'zlashtirish maqsadida mazkur fanga oid muammolarni hal qilish yo'llarini izlab topish va muammolarni maqolalar orqali yoritish.

Ta'lim jarayoniga yangi pedagogik texnologiyalarni, o'qitishning interfaol usullarini qo'llash talaba tomondan mustaqil tanlanadi. Maqsad talabalarni mustaqil o'qishga o'rgatishdir. Talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etish sistematik tarzda, ya'ni doimiy uzluksiz ravishda amalga oshiriladi. Talaba auditoriyada olgan bilimni mustahkamlash, shu bilan birga navbatdagi yangi mavzuni puxta o'zlashtirishi uchun har kuni mustaqil ravishda tayyorgarlik ko'rishi kerak.

Mustaqil ishning asosiy maqsadi – talabada muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rejalashtirishdan iborat. «Byudjet hisobi» fani bo'yicha mustaqil ishlar referat, ma'ruza va topshiriq shaklida tashkil etiladi.

T/r	Mavzular nomi	Soat
1	“Byudjet hisobi” faniga kirish. Fanning mazmuni, predmeti va va usullari	2
2	Davlat byudjeti ijrosi hisobining tashkiliy - uslubiy jihatlar	2
3	Davlat byudjeti daromadlari ijrosi hisobi	2
4	Davlat byudjeti xarajatlari ijrosi hisobi	2
5	Byudjetlararo munosabatlar hamda qarzarlar hisobi	2
6	Davlat byudjeti ijrosi natijalari hisobi va hisobotlar	2
7	Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobining tashkiliy-uslubiy jihatlar	2

8	Byudjet tashkilotlarida smetalar hamda shtatlar jadvalini tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi	2
9	Byudjet tashkilotlarida asosiy vositalar hisobi	2
10	Byudjet tashkilotlarida nomoddiy aktivlar hisobi	2
11	Byudjet tashkilotlarida tovar moddiy zahiralar hisobi	2
12	Byudjet tashkilotlarida tovar (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish va sotish hisobi	2
13	Byudjet tashkilotlarida moliyaviy aktivlar hisobi	2
14	Byudjet tashkilotlarida turli debitor va kreditorlar bilan hisoblashuvlar hisobi	4
15	Hodimlar va stipendiya oluvchilar bilan hisoblashuvlar hisobi	2
16	Byudjet tashkilotlarida moliyaviy natijalar hisobi	4
17	Byudjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar	4
Jami:		38

Fan bo'yicha kurs ishi

“Byudjet hisobi” fanidan kurs ishi o'quv rejada nazarda tutilmagan.

Fan bo'yicha talabalar bilimni nazorat qilish

Talabalarning semestr davomidagi o'zlashtirish ko'rsatkichi 5 ballik tizimda baholanadi. Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirishi oraliq baholash (OB) va yakuniy baholash (YAB) turlarida baholanadi.

Sonlarda belgilanadi

OB bahosi 5 ballik tizimda baholanadi.

Agar OB yozma ish asosida o'tkazilsa baholash mezonlari quyidagicha bo'ladi: Yozma ishi

Semestr davomida talabaning fan ishchi dasturini tegishli tugallangan

bo'lim(lar) **Oraliq baholash (OB) bo'yicha baholash mezonlari**

OBsini o'zlashtirishni baholash usuli. Bir semestrda OB 2 xil shaklda, ya'ni birinchi OB test o'tkazish, ikkinchi OB yozma ish shaklida o'tkaziladi. Talabaning 2ta OB bo'yicha olgan ballarining o'rta arifmetik miqdori sifatida aniqlanadi va yaxlitlanib butun o'tkazishda har bir talabaga 4 ta savoldan iborat variantlar beriladi. Variant savollariga mustaqil ish mavzulariga oid savollar ham kiritiladi. “Yozma ish” ni baholashda 1-jadvalda keltirilgan baholash mezonlaridan foydalaniladi.

1-jadval

“Yozmaish” ni baholash mezonlari

Baholash tartibi	Baholash mezonlari	Baho
------------------	--------------------	------

Variantda 4 ta savol bo'lib, har bir savol alohida baholanadi	xulosa va qaror qabul qilishi; ijodiy fikrlay olish; mustaqil mushohada yurita olish; olgan bilimlarini amalda qo'llay olish; mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.	5
	mustaqil mushohada yurita olish; olgan bilimlarini amalda qo'llay olish; mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.	4
	mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.	3
	dasturi o'zlashtirmaganlik; fanning mohiyatini bilmaslik; aniq tasavvurga ega bo'lmalik; mustaqil fikrlay olmaslik.	2

2-OB test shaklida o'tkazilib, bunda test savollari 20 tasavoldan iborat bo'ladi, talabani o'zlashtirishi foiz hisobida aniqlanadi.

YAB bo'yicha baholash mezonlari

YAB semestr yakunida talabani muayyan fan bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishini baholash usuli. U asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan yozma ish yoki test shaklida o'tkaziladi

"Yozma ish"ni baholash mezonlari

2-jadval

Baholash tartibi	Baholash mezonlari	Ball
Har bir variantda 5 ta savol bo'lib, har bir savol alohida baholanadi	xulosa va qaror qabul qilishi; ijodiy fikrlay olish; mustaqil mushohada yurita olish; olgan bilimlarini amalda qo'llay olish; mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.	5
	mustaqil mushohada yurita olish; olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;	4

16

	mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.	
	Mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.	3
	Dasturi o'zlashtirmaganlik; fanning mohiyatini bilmaslik; aniq tasavvurga ega bo'lmalik; mustaqil fikrlay olmaslik.	2

Yakuniy baholashda "Yozma ish"larni baholash mezonlari

Yakuniy nazorat "Yozma ish" shaklida amalga oshirilganda, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variant 5 ta nazariy savoldan iborat. Nazariy savollar fan bo'yicha tayanch so'z va iboralar asosida tuzilgan bo'lib, fanning barcha mavzularini o'z ichiga qamrab olgan.

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar:

1. Tuychiev A.J., Ostonokulov A.A., Ibragimov K.Sh., Tursunov A.S. Byudjet hisobi. Darslik. – T.: "IQTISOD MOLIYA" 2018. 428 b.
2. Tuychiev A.J., Ostonokulov A.A., Ibragimov K.Sh., Tursunov A.S. Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobi. Darslik. – T.: "IQTISOD MOLIYA" 2019. 329 b.
3. Tuychiyev A.J., Ibragimov K.Sh. Byudjet hisoboti. O'quv qo'llanma. "IQTISOD MOLIYA". – T.: 2018. 254 b.
4. Hamdamov B.K. va Ostonokulov A.A. Byudjet nazorati. O'quv qo'llanma. "IQTISOD MOLIYA". – T.: 2018. 318 b.
5. Mehmonov S.U., Kulibayev A.Sh. Byudjet tashkilotlarining byudjetdan tashqari jamg'armalari hisobi. O'quv qo'llanma. "IQTISOD MOLIYA". – T.: 2018. 217 b.
6. Korenkova S.I. Byudjetniy uchit i otchetnost. Uchebnoye posobiye dlya vuzov. — Moskva: Izdatelstvo Yurayt, 2019. — 195 s.

Qo'shimcha adabiyotlar:

7. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni.
8. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 488 b.
9. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 104 b.
10. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b.
11. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017.-48 b.

17

12. Toshmuxamedova D.A. G'aznachilik. O'quv qo'llanma. – T.: "IQTISOD-MOLIYA". 2018. – 328 b.
13. Tuychiyev A.J. i drg. Byudjetniy uchets. Uchebnoy posobiye. – T.: "IQTISOD-MOLIYA". 2018. – 278 b.
14. Tuychiyev A.J., Abidov M.I. Byudjet tasnifi. O'quv qo'llanma. "IQTISOD-MOLIYA". – T.: 2018. 264 b.
15. Kachkova O.YE., Krishaleva T.I., Ovsyichuk M.F. Buxgalterskiy uchets v byudjetnix uchrejdeniyax. Uchebnik. — Moskva: KnoRus, 2016. — 295 s.

Internet saytlari

- www.lex.uz (O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi)
- www.mf.uz (O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy veb-sayti)
- www.stat.uz (O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy veb sayti)
- www.ach.gov.uz (O'zbekiston Respublikasi Hisob Palatasining rasmiy veb sayti)
- www.openbudget.uz (O'zbekiston Respublikasining "Ochiq byudjet" portal)